

Remissvar Elmarknadsutredningen SOU 2025:47: Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?

OX2 AB vill ta möjligheten att komma med synpunkter på Elmarknadsutredningens betänkande: *Spänning i tillvaron*. Vi konstaterar att utredningen har haft en svår uppgift att göra avvägningen kring marknadsjusteringar och statlig styrning givet den av regeringen redan aviserade inriktningen för kärnkraft. Trots detta anser vi att Elmarknadsutredningen har gjort flera välavvägda bedömningar, och att förslagen bör genomföras skyndsamt för att skapa tydliga och stabila spelregler på elmarknaden.

Vi vill passa på att understryka vikten av nedan områden samt lyfta ytterligare åtgärder som är nödvändiga för att accelerera elektrifieringen och säkra vår framtida elförsörjning:

Efterfrågan och teknikneutralitet avgörande för svensk energiproduktion

I betänkandet landar man i ett väl avvägt förslag när man givet att kärnkraft ska få CFD också rekommenderar att annan storskalig energiproduktion ska få stöd. Det är den andra statliga utredningen i ordningen efter *Vindkraft i havet SOU 2024:89* att uppmärksamma detta behov om det är så att man önskar få till annan storskalig elproduktion vid sidan av kärnkraften.

Avgörande för svensk energiutbyggnad anser vi dock vara att få efterfrågan att takta med utvecklingen. Här krävs en tydligare industri- och näringspolitik samt en politik som styr mot både elektrifiering och funktionalitet dvs öppet för all storskalig fossilfri elproduktion, flexibilitet och energilagringlösningar, på de platser där just effekt efterfrågas.

Regeringen behöver gå längre för att säkra ett effektivt nätutnyttjande

Det är bra att utredningens förslag ytterligare tydliggör de olika systemansvarigas roller. Som utvecklare och energiproducent ser vi dock en risk att olika distributionssystemoperatörer (DSO) väljer att göra på sitt egna sätt. Exempelvis hur de utformar lokala och regionala stödtjänstmarknader med tekniska gränssnitt och produkter eller hur de väljer att hantera villkor och flexibla avtal. En större likriktning är önskvärd, och här ser OX2 att myndigheterna behöver ta ett tydligare ansvar än vad som framgår i betänkandet.

Intäcksregleringen måste göra sitt för att säkra effektiva och nya elnät

Regleringen av elnätsföretagen är något som vi tycker behöver få större uppmärksamhet framgent. Ska vi säkra vår framtida elförsörjning är detta idag ett eftersatt område. Särskilt viktigt är hur intäcksregleringen ska förändras till kommande intäktsramperiod. Elnätsföretag tjänar i dagens modell bra pengar på befintlig infrastruktur. I kommande modell behövs incitament för att utveckla den för att bättre kunna utnyttja befintlig kapacitet i näten dvs öka användningen vidareutveckling av stödtjänster, flexmarknader, flexibla avtal som begränsar in/utmatning vid vissa tillfällen men samtidigt möjliggör att värdet av tex BESS till systemet, och samtidigt styra elnätsbolagen till att bygga nya nät.

Välkommet med förenklade regler för vissa koncessionspliktiga ledningar

Betänkandets förslag om att enstaka koncessionerade ledningar ska kunna undantas från elnätsregleringen när den anslutna kunden tillhör samma koncern som koncessionsinnehavaren är mycket välkommet. Förslaget skapar bättre förutsättningar att effektivt tillståndspröva, bygga och driva anslutningsledningar till elproduktionsanläggningar, vilket är avgörande för att påskynda utbyggnaden av fossilfri energi.

Energisystemets resiliens i kris och krig

OX2 anser att utredningen inte tillräckligt berör den avgörande roll som resiliens och självförsörjningsförmåga spelar i energisystemet under kris och krig. Ett robust och diversifierat energisystem är inte bara en fråga om klimat och konkurrenskraft, utan också om nationell säkerhet. Förnybar elproduktion, som vind- och solkraft, tillsammans med ett effektivt nätutnyttjande bidrar till en mer decentraliserad och därmed motståndskraftig elförsörjning. I kombination med energilagring och flexibla lösningar stärker detta Sveriges förmåga att upprätthålla elförsörjningen även under störningar och ytterst skyddsa samhällsviktiga funktioner. En välfungerande elmarknad lägger grunden till ett mer robust Sverige som vi ser det.

Staten kan få större effekt genom att samla aktörerna i process och dialogplattform

Vi vill också lyfta behovet i detta läge när det sker så många förändringar på elmarkaden att alla olika aktörer samlas för att få bättre förståelse för de olika roller och villkor. Där ser vi att regeringen kan behöva vara mer aktiv i att engagera de som är berörda. Vi uppmanar regeringen att få till en större samtalsplattform som styr mot resultat.

Andra åtgärder som krävs för att säkra framtida elförsörjning

Marknadsförutsättningarna är viktiga för att kunna realisera projekt, parallellt behöver det också finnas tillståndsgivna projekt att realisera. Det finns en rad andra åtgärder som också måste till för att få fart på energiutbyggnaden:

1. Säkra efterfrågan med en tydligare industri- och näringslivspolitik
2. Få Vindkraftspaketets alla delar på plats dvs en rättssäker process för utvecklare och kommun, statliga incitament till kommunerna, säkra intäktsdelning till närboende och riktlinjerna för lokal bygdepeng
3. Implementera *Förnybarhetsdirektivet KN2025/00895* fullt ut ex genom att skapa snabbspår för att förlänga befintliga tillstånd, förnya tillstånd för re-powering samt föra in att förnybar energi är ett "allt överskuggande allmänintresse" i Miljöbalkens kap 3 och 4
4. Genomför *Miljötilståndsutredningens SOU 2024:98* förslag som skulle accelerera tillståndprocesserna ex "one-stop-shop"
5. Säkra en politik för elektrifiering där fossila bränslen straffas
6. Styr alla myndigheter och Försvarmakten mot det energipolitiska målet
7. I väntan på ny intäktsreglering för nätbolagen kravställ på bättre nyttjandegrad av befintlig nätinfrastruktur och på högre re-investeringstakt i nytt nät och nyinvesteringar som möjliggör ny kraftproduktion. Tillåt nätbolag bygga förberedande kapacitet för framtida utbyggnad.

Emelie Zakrisson, Sverigechef OX2

.....
